

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs

Een sterk Vlaams onderwijs heeft bij uitstek een sterk emanciperende kracht voor alle leerlingen. De ambitie om bij al onze leerlingen leerwinst te boeken staat dus voorop. Kwaliteitsvol onderwijs is hiervoor de sleutel. De beheersing van een rijke Nederlandse taal is daarbij essentieel.

De Vlaamse regering wil het hoofd bieden aan de dalende trend die zichtbaar werd in internationaal vergelijkend onderzoek. Door verdere deelname aan dergelijk onderzoek wil de overheid de kwaliteit van ons onderwijs permanent monitoren en er ook voor zorgen dat alle leerlingen maximale kansen krijgen om hun talenten uit te bouwen en worden leerkrachten gestimuleerd om blijvend ambitieus onderwijs aan te bieden.

Om de leerkrachten hierin maximaal te ondersteunen, worden ambitieuze eindtermen voor het basisonderwijs ontwikkeld. Hierbij wordt er bijzondere aandacht bestaan aan Nederlands, Frans, Wiskunde en Wetenschappen en Techniek.

Meer concreet wil de Vlaamse regering deze ambitie operationaliseren door drie sets van nieuwe ontwikkelingsdoelen en eindtermen te formuleren: (1) op het einde van de kleuterschool voorzien we ontwikkelingsdoelen voor alle sleutelcompetenties, na te streven op populatieniveau; (2) op het einde van het vierde jaar voorzien we eindtermen basisgeletterdheid op leerlingniveau voor Nederlands en wiskunde en (3) op het einde van het basisonderwijs formuleren we eindtermen voor alle sleutelcompetenties, te bereiken op populatieniveau. Tevens zorgen we ervoor dat de eindtermen in het lager onderwijs en de ontwikkelingsdoelen in het kleuteronderwijs sober, duidelijk, competentiegericht en evalueerbaar geformuleerd zijn. Daarnaast hebben we bij de ontwikkeling aandacht voor het duidelijk expliciteren van kenniselementen en vaardigheden en indien van toepassing attitudes. Deze ontwikkelingsdoelen en eindtermen worden in gebruik genomen vanaf 1 september 2022. (M.u.v. eindtermen basisgeletterdheid. Deze zullen, afhankelijk van de evaluatie van de eindtermen basisgeletterdheid in de eerste graad van het secundair onderwijs, ingaan op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum). We overleggen met de onderwijsverstrekkers hoe we deze nieuwe onderwijsdoelen basisonderwijs in één keer in gebruik kunnen nemen zodat de timing van de gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverstijgende toetsen niet in gedrang komt. We voorzien de benodigde gedoogperiode om de overgang van de oude onderwijsdoelen naar de nieuwe onderwijsdoelen zo efficiënt en kwaliteitsvol mogelijk te laten verlopen.

Om te komen tot deze ambitieuze en kwaliteitsvolle onderwijsdoelen en rekening houdend met het gelopen proces in het secundair onderwijs beschrijven we in deze nota hoe we efficiënt en effectief het ontwikkelingsproces stroomlijnen.

Om de vinger aan de pols te houden inzake onderwijskwaliteit engageerde de Vlaamse regering zich om gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverschrijdende proeven

te ontwikkelen. Dankzij deze proeven krijgt het Vlaamse onderwijsveld een objectief beeld inzake de onderwijskwaliteit gerelateerd aan de eindtermen. Tevens kunnen we aan de hand van de resultaten op deze proeven bijsturen waar dat nodig is. Scholen waarvan de leerlingen significant minder leerwinst genereren op die proeven, moeten in een vrij te kiezen begeleidingstraject stappen om de kwaliteit van hun onderwijs te verhogen.

1. Situering

De Vlaamse regering nam in het regeerakkoord op dat de eindtermen basisonderwijs en de ontwikkelingsdoelen kleuteronderwijs ambitieus herschreven worden met bijzondere aandacht voor Nederlands, Frans, Wiskunde en Wetenschappen en Techniek. Na een eerste evaluatie van basisgeletterdheid in het secundair onderwijs, zorgen we voor de invoering ervan in het basisonderwijs voor leerlingen op het einde van het vierde jaar. Deze worden geformuleerd voor Nederlands en wiskunde.

2. Doelstelling

Deze mededeling heeft tot doel om de procedure en de ontwikkeling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen basisonderwijs in goede banen te leiden.

3. Totstandkomingsprocedure

Op 26 januari 2018 werden de principes in het kaderdecreet onderwijsdoelen voor de ontwikkeling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen basisonderwijs vastgelegd. Na de ontwikkeling van de eindtermen secundair onderwijs is het aangewezen om een aantal bijkomende principes vast te leggen.

4. Inhoud

Onder 6.1 beschrijven we de onderdelen 'sleutelcompetenties' en 'sets van onderwijsdoelen' die invloed hebben op de ontwikkelingsdoelen en eindtermen basisonderwijs.

Onder 6.2 beschrijven we aspecten van de aangepaste procedure dan diegene die in het kaderdecreet onderwijsdoelen zijn opgenomen.

5. Probleemstelling en scope van de mededeling

De eindtermen basisonderwijs dateren al van 1998. In de loop der jaren zijn voor bepaalde leergebieden de ontwikkelingsdoelen en eindtermen geactualiseerd, maar het totale pakket ontwikkelingsdoelen en eindtermen is als geheel niet meer herbekeken, noch volledig afgestemd op wat de huidige samenleving vraagt.

Daarnaast wil de Vlaamse regering het hoofd bieden aan de dalende resultaten die duidelijke te zien zijn in internationaal prestatieonderzoek. Daarom zullen er drie nieuwe sets met ambitieuze ontwikkelingsdoelen en eindtermen ontwikkeld worden met het oog op kwaliteitsverbetering.

6. Beleidsmaatregel

6.1 Ontwikkelingsdoelen en eindtermen

Sleutelcompetenties

De ontwikkelingsdoelen en eindtermen worden ontwikkeld volgens de 16 sleutelcompetenties opgenomen in het kaderdecreet onderwijsdoelen. Alle sleutelcompetenties krijgen zowel in het kleuter- als in het lager onderwijs een invulling, met oog op horizontale en verticale samenhang van de doelen. Op die manier wordt invulling gegeven aan een breed en geïntegreerd curriculum zoals dat vandaag reeds bestaat in het basisonderwijs. Om de haalbaarheid van het curriculum te bewaken, zal niet elke sleutelcompetentie evenveel nadruk krijgen in het vernieuwde curriculum voor het basisonderwijs. Het aantal doelen of de omvang ervan zal verschillen naargelang de sleutelcompetentie. Net zoals bij de ontwikkeling van de eindtermen eerste graad secundair onderwijs kunnen de ontwikkelcommissies ervoor kiezen om geen afzonderlijke eindtermen te ontwikkelen voor bepaalde sleutelcompetenties, maar te verwijzen naar onderwijsdoelen onder andere, inhoudelijk verwante sleutelcompetenties. In globaliteit zal het curriculum wel de noodzakelijke vorming voorzien die rekening houdt met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van een leerlingenpopulatie. Een breed en actueel curriculum is nodig om zich als persoon te ontwikkelen, om te participeren aan de maatschappij en om verder onderwijs aan te vatten.

In het Vlaams regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs vragen we ambitie op het vlak van Nederlands, Frans, wiskunde, wetenschappen en techniek. Dit betekent dat de sleutelcompetenties 'Competenties in het Nederlands' en 'Competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie' het zwaarst doorwegen in het nieuw te ontwikkelen curriculum en dat hieraan dan ook de meeste lestijden toegekend worden.

Van de totale onderwijstijd die nodig is om de minimumdoelen te bereiken, moeten de ontwikkelcommissies de eindtermen Nederlands en wiskunde zo omschrijven dat er minimum 25% van de onderwijstijd nodig is voor Nederlands en 25% voor wiskunde.

In de corresponderende doelen van de leerplannen wordt steeds verwezen naar de eindtermen die ermee worden beoogd.

Gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverstijgende proeven

De keuze voor gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverstijgende proeven in het lager onderwijs maken het noodzakelijk dat alle onderwijsverstrekkers gezamenlijk vastleggen voor Nederlands en Wiskunde welke eindtermen of onderdelen ervan in het vierde jaar getoetst dient te worden met deze Vlaanderenbrede proeven. Deze manier van werken zal geëvalueerd worden na de eerste afname van de proeven in het basisonderwijs. We gaan na of deze werkwijze in het kader van het legaliteitsbeginsel een decretale verankering moet krijgen.

Om in het schooljaar 2024-2025 een kwaliteitsvolle gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverstijgende proef in het vierde jaar af te nemen, voorzien we in schooljaar 2023-2024 een overgangperiode. In dit schooljaar wordt er geen

Vlaanderenbrede proef afgenomen, maar wordt er via een steekproef van leerlingen een kalibratie uitgevoerd.

Door deze proeven kunnen we de leerwinst van alle leerlingen in kaart brengen en is een gegronde uitspraak over de onderwijskwaliteit in Vlaanderen mogelijk. De resultaten die een leerling behaalt op deze proeven mogen in geen enkel geval een maatstaf zijn om de schoolloopbaan van een leerling te onderbreken of tegen te houden. In tegendeel, we zien hierin kansen om de leerling extra te ondersteunen om de eindtermen te bereiken tegen het einde van het basisonderwijs.

Sets van onderwijsdoelen

Daarnaast zorgde de Vlaamse regering ervoor dat er eindtermen basisgeletterdheid voor Nederlands en wiskunde worden ontwikkeld. De eindtermen basisgeletterdheid voor het lager onderwijs zijn onderwijsdoelen die focussen op de basisvaardigheden op het einde van het vierde jaar (voor Nederlands en wiskunde op leerlingniveau). Conform artikel 44 van het decreet basisonderwijs zal, na de evaluatie van de basisgeletterdheid in het secundair onderwijs, de Vlaamse regering beslissen over de invoering in het basisonderwijs.

Voor het basisonderwijs worden dus drie sets van doelen ontwikkeld:

1. Op het einde van de kleuterschool: ontwikkelingsdoelen voor alle sleutelcompetenties na te streven op populatieniveau
2. Voor leerlingen op het einde van het vierde jaar lager onderwijs: eindtermen basisgeletterdheid voor Nederlands en wiskunde op leerlingniveau.
3. Op het einde van het basisonderwijs: eindtermen voor alle sleutelcompetenties te bereiken op populatieniveau.

6.2.1 Taakomschrijving van de commissies

We wensen maximaal te gaan voor een procedure die tegemoet komt aan het realiseren van kwaliteitsvolle ontwikkelingsdoelen en eindtermen voor het basisonderwijs. We maken daarom goede afspraken over de taken van de verschillende commissies. We spreken van bij het begin af hoe we haalbaarheid interpreteren zodat we discussies vermijden die het goedkeuringsproces bemoeilijken.

Voor het vastleggen van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen basisonderwijs werken we daarom met één algemene ontwikkelcommissie en zes specifieke ontwikkelcommissies. De algemene ontwikkelcommissie bepaalt bij aanvang én enkel in functie van het ontwikkelproces:

- hoe de verschillende sleutelcompetenties zich tot elkaar verhouden wat het curriculum van het basisonderwijs betreft;
- hoeveel onderwijstijd naar het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen gaat;
- wat het begrip 'haalbaarheid' betekent in termen van onderwijstijd.

De uitwerking van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen gebeurt door de specifieke ontwikkelcommissies omdat vakexperten de meeste expertise hebben in deze materie. Tijdens het proces bewaakt de algemene ontwikkelcommissie de decretaal vastgelegde principes en uitgezette lijnen. Ze ziet op basis daarvan toe op de globale

haalbaarheid van het pakket onderwijsdoelen en signaleert mogelijke knelpunten aan de specifieke ontwikkelcommissies.

Het criterium van de haalbaarheid is reeds ingeschreven via onderwijsdecreet XXX. Uit het ontwikkelproces van de eindtermen in het secundair onderwijs leren we dat het belangrijk is dat elke commissie zijn eigen opdrachten heeft, maar dat terugkoppeling tussen de verschillende commissies cruciaal is. De algemene ontwikkelcommissie levert het totale pakket onderwijsdoelen, eindtermen basisgeletterdheid en eindtermen, ontwikkeld door de specifieke ontwikkelcommissies, af.

De decretaal verankerde valideringscommissie doet vervolgens een uitspraak over de coherentie, de consistentie en de evalueerbaarheid van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs.

Met het oog op een groot draagvlak richten we een klankbordgroep op die geïnformeerd wordt door de algemene ontwikkelcommissie tijdens het ontwikkelproces. Dit is conform het Vlaams regeerakkoord dat stelt dat er een stuurgroep het algemene kader moet bewaken waarin de ontwikkelcommissies de ontwikkelingsdoelen en eindtermen ontwikkelen. Daarnaast kunnen zij ook een éénmalig advies uitbrengen binnen de twee weken nadat de klankbordgroep de ontwikkelingsdoelen en eindtermen heeft ontvangen. De algemene ontwikkelcommissie formuleert, na raadpleging van de specifieke ontwikkelcommissies, op basis van dit advies een compromisvoorstel.

De verdeling van de 16 sleutelcompetenties over de zes specifieke ontwikkelcommissies ziet er als volgt uit:

1. Leercompetenties - Digitale competentie en mediawijsheid - Ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties
2. Competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn en gezondheid - Sociaal-relatieve competenties - Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid
3. Cultureel bewustzijn en culturele expressie
4. Competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie - Competenties inzake duurzaamheid
5. Competenties in het Nederlands - Competenties in andere talen
6. Economische en financiële competenties - Juridische competenties - Competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn - Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn - Burgerschapscompetenties - Competenties inzake duurzaamheid

6.2.2 Samenstelling van de commissies

De ontwikkelcommissies (zowel de algemene als de specifieke ontwikkelcommissies) bestaan decretaal gezien uit leerkrachten basis- en secundair onderwijs, een vertegenwoordiger van het Gemeenschapsonderwijs, vertegenwoordigers van de verenigingen van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs en vak- en andere experts uit het hoger onderwijs. Om het perspectief van het buitengewoon onderwijs van bij aanvang mee te nemen betrekken we per specifieke ontwikkelcommissie ook één leraar of directeur uit het buitengewoon basisonderwijs. AHOVOKS stelt de ontwikkelcommissies samen en houdt voor de selectie van leraren en directies rekening met een aantal schoolkenmerken, zoals de ligging

en het onderwijsnet, zodat de geselecteerde leerkrachten/directies het veld representeren. AHOVOKS bereidt de commissies voor en neemt de procesbegeleiding op.

De algemene ontwikkelcommissie bestaat uit:

- per specifieke ontwikkelcommissie één leraar of directeur;
- per specifieke ontwikkelcommissie ook één vak- of andere expert uit het hoger onderwijs;
- voor het Gemeenschapsonderwijs en de verenigingen van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs één generalist;

AHOVOKS neemt het secretariaat op van de algemene ontwikkelcommissie en zorgt voor inhoudelijke overdracht en duiding tussen de zes specifieke ontwikkelcommissies en de algemene commissie.

7. Bestuurlijke en maatschappelijke impact

De mededeling impliceert geen financieel of budgettair engagement.

De mededeling heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid, noch op lokale en provinciale besturen.

8. Verder traject

Het ontwikkelproces van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen basisonderwijs wordt opgestart.

9. Modaliteiten van de consultatie

/

10. Besluitvorming na mededeling

/

11. Bijlage

- Tijdslijn

	2020									2021													
	maart	april	mei	juni	juli	augustus	septembe	oktober	novembe	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	septembe	oktober	novembe	december	
Algemene ontwikkel-commissie																							
Specifieke ontwikkel-commissies																							
Validerings-commissie																							
Klankbord-groep																							
Goedkeurings-proces																							

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS